

KRÖNIKA FRÅN EUROPARÅDET: VERKSAMHETEN INOM DET STRAFFRÄTTSLIGA OMRÅDET

AV BJÖRN JANSON

INLEDNING

“Krönika från Europarådet” har förekommit tidigare med jämna mellanrum i denna tidsskrift¹ och här följer ännu en. Denna artikel behandlar tiden 1995-1998².

Antalet medlemsstater i Europarådet har som bekant ökat drastiskt sedan Berlinmurens fall. Under ledning av den nuvarande svenske generalsekreteraren Daniel Tarschys har Europarådets utvidgningsfas i stort sett fullföljts. Under 1995 upptogs Lettland, Moldavien, Albanien, Ukraina och den förra jugoslaviska republiken Makedonien och, under 1996, Ryssland och Kroatien. Europarådet täcker därmed i stort sett hela Europa och är den i särklass största europeiska mellanstatliga organisationen med 40 medlemsstater (en lista med samtliga medlemsstater och tidpunkten för deras inträde har intagits som bilaga). Europarådets politiska betydelse har ökat men vad utvidgningen innebär för Europarådets roll och effektivitet i framtiden återstår dock att se.

I oktober 1997 möttes samtliga stats- och/eller regeringschefer från de 40 medlemsstaterna i Strasbourg för att dra upp riktlinjer för Europarådets fortsatta verksamhet. Detta historiska möte ledde till en slutlig deklaration (Final Declaration) och ett handlingsprogram (Action Plan) vilka ger hög prioritet till bl a följande aktiviteter och områden: stärka skyddet för de mänskliga rättigheterna (bl a genom att tillsätta en ombudsman (commissioner) för de mänskliga rättigheterna), att stärka det “politiska” övervakningssystemet (monitoring) gentemot medlemsstaterna, att stärka skyddet för sociala rättigheter, förebygga och vidta åtgärder mot terrorism, korruption, organiserad brottslighet och drogmisbruk och att stärka skyddet mot alla former av utnyttjande av barn. Vidare har arbetet mot tortyr och förnedrande behandling av frihetsberövade personer (“Europarådets antitortyrkommitté”) hög prioritet, liksom arbetet för att avskaffa dödsstraffet i hela Europa. Toppmötet beslutade också att se över Europarådets organisation och roll med hänsyn till det stora antalet medlemsländer. Vad som avses är dels Europarådets förhållande till andra internationella organisationer, EU, OSCE etc, och dels dess interna struktur och arbetssätt.

Det bör också nämnas att ratificeringsprocessen för protokoll nr 11 till den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna slutfördes under 1997. Det innebär att två-instans förfarandet med kommission och domstol blir ett förfarande med en instans – domstolen – vilken övertar kommissionens nuvarande formella prövning (admissibility) innan ett mål tas upp till full prövning. Långa handläggningstider i det befintliga systemet var ett av skälen till denna ändring. En domare från varje medlemsstat till den nya domstolen valdes av Europarådets parla-

mentariska församling i början av 1998. Domarna kommer att verka i Strasbourg på heltid, inte som tidigare under vissa veckor. Den nya domstolen för de mänskliga rättigheterna påbörjade sitt arbete den 1 november 1998.

Efter denna allmänna inledning, som ger en bild av Europarådets bredd, kommer artikeln fortsättningsvis behandla den *straffrättsliga* verksamheten, dels inom ramen för det ordinarie mellanstatliga arbetet, och dels inom det numera mycket utbredda samarbetet med staterna i Central- och Östeuropa.

2. MELLANSTATLIGT SAMARBETE (INTERGOVERNMENTAL WORK)

Det mellanstatliga samarbetet utgjorde före 1989 hela det straffrättsliga arbetet inom Europarådet; främst utarbetandet av konventioner, rekommendationer och rapporter men också anordnande av konferenser och seminarier. Verksamheten drivs under överinseende av styrkommittén, CDPC (European Committee on Crime Problems). Denna består av representanter från varje medlemsstats justitieministerium. Det är CDPC som drar upp riktlinjerna för allt straffrättsligt arbete, tillsätter nya kommittéer och som godtar förslag till konventioner och rekommendationer innan de slutligen underställs Ministerkommittén (Europarådets högsta beslutande organ) för antagande.

2.1 Nya instrument

Under perioden 1995-1998 antogs två konventioner (avseende miljöskydd respektive korruption, se nedan), ett tilläggsprotkoll till en konvention (Transfer of sentenced persons, se nedan, 2.2) en resolution (20 Guiding principles against corruption, se nedan, 2.2) och sex rekommendationer (vilka refereras summariskt nedan).

Konventionen avseende miljöskydd genom straffrätten (Protection of the Environment through Criminal Law) antogs i november 1998 av Ministerkommittén. Denna konvention är det första internationella instrumentet till skydd för miljön genom kriminalisering av uppsåtligt eller oaktsamt miljöfarligt beteende.

Straffrättskonventionen avseende korruption (Criminal Law Convention on Corruption) antogs i november 1998 av Ministerkommittén. Den behandlar bl.a. mutor inom den offentliga och privata sektorn. Konventionen är ett led i Europarådets arbete mot korruption, se "GMC", nedan.

Rekommendationen "om management inom rättsapparaten" (Management of Criminal Justice, R(95)12) antogs 1995 av Ministerkommittén. Denna rekommendation, som föranletts av ett gemensamt problem med ökande arbetsbörda för rättsapparaterna i de flesta medlemsstater, anger managementprinciper i olika avseenden för att effektivisera rättsvårdande myndigheters arbete.

Rekommendationen "om straffrättsliga procedurfrågor i relation till informationsteknologi" (Problems of Criminal Procedural Law Connected with Information Technology, R(95)13) antogs 1995 av Ministerkommittén. Utgångspunkten är den snabba utvecklingen av elektronisk informationsteknologi vilken påverkar hela samhället, inklusive brottsligheten. Rekommendationen behandlar framförallt

möjligheter att använda modern datateknik vid brottsutredningar, såsom vid tagande i beslag eller vid spaning (buggning etc) men också att skydda sådan bevisupptagning från otillbörligt utnyttjande. Rekommendationen understryker vikten av samarbete mellan myndigheter och mellan stater för ett effektivt användande av elektroniska informationsmedel i brottsutredningar.

Rekommendationen "om kriminalpolitik i ett Europa under förändring" (Crime Policy in Europe in a Time of Change, R(96)8) antogs 1996 av Ministerkommitten. Detta instrument synes föranlett av de nya demokratierna i Europa med ett delvis annat rättssystem än det traditionella västeuropeiska. Således understryks vikten av att utveckla rättsordningar som bygger på de fundamentala principerna om rättssäkerhet och skyddet för mänskliga rättigheter för alla parter oavsett vilket slags brott som utreds. Vidare behandlas vikten av att utveckla procedurer för en effektivare handläggning av ekonomiska brott och organiserad brottslighet.

Rekommendationen "om personal involverad i straffverkställighet" (Staff Concerned with the Implementation of Sanctions and Measures, R(97)12) antogs 1997 av Ministerkommitten. Den har sin utgångspunkt i de Europeiska fängelsereglerna (European Prison Rules, R(87)3) och i de Europeiska reglerna avseende samhällstjänst (European Rules on Community Sanctions and Measures, R(92)16) och behandlar rekrytering, utbildning och arbetsförhållanden för all sådan personal, såväl inom fängevården som frivården, vilket är en nyhet. Äldre rekommendationer (R(66)26 och R(68)24) avsåg endast fängelsepersonal. Rekommendationen, som också innehåller etikregler, torde kunna sägas vara starkt influerad av nordiskt kriminalvårdstänkande.

Rekommendationen "om hot mot vittnen och rätten till försvar" (Intimidation of Witnesses and the Rights of the Defence, R(97)13) antogs 1997 av Ministerkommitten. Den är ännu ett bidrag för att stärka skyddet av vittnen. Flera rekommendationer om vittneskydd finns redan. Den här rekommendationen tar särskilt hänsyn till organiserad brottslighet där hot mot vittnen är vanligt förekommande. För att kunna utnyttja vittnesmål i så stor utsträckning som möjligt måste vittneskyddet i staterna vara mycket långtgående utan att för den skull äventyra rätten till försvar för den misstänkte. Således rekommenderas särskilda åtgärder vid vittnesbevisning i samband med organiserad brottslighet liksom särskilda åtgärder till skydd för känsliga eller utsatta vittnen.

Rekommendationen avseende "etiska och organisatoriska aspekter på hälsovård i fängelser" (Ethical and Organisational Aspects of Health Care in Prison, R(98)7) antogs 1998 av Ministerkommitten. Den rekommendationen, som utarbetats i samverkan med Direktionen för sociala frågor, behandlar rätten till sjukvård i fängelse (bl a att den skall vara likvärdig den i samhället i övrigt), sjukvårdspersonalens roll och hur fängelsesjukvården bör organiseras.

2.2 Pågående expertkommitteer

Här följer en summarisk genomgång av nu pågående kommittearbete.

"Om betydelsen av tidiga psyko-sociala insatser för brottspreventionen" (the Role

of Early Psycho-Social Intervention in the Prevention of Criminality) är ämnet för en expertkommitte som analyserar problemet med att ungdomsbrottslingar inleder sin brottsliga verksamhet vid allt lägre åldrar. Kommitten syftar till upprättandet av en rekommendation om hur ungdomsbrottslighet kan förebyggas.

Expertkommitten "Om medling i brottmål" (Mediation in Penal Matters) utarbetar en rekommendation med en utförlig kommentar (explanatory memorandum) som skall behandla de allmänna principerna för sådan medling, dess rättsliga grund, dess relation till det traditionella rättssystemet och hur medlingen kan organiseras och hanteras. Kommitten har representanter från bl a Frankrike, Storbritannien och Tyskland. Som enda nordiskt land är Norge representerat, vilket är logiskt med hänsyn till dess relativt utvecklade medlingsförfarande vad gäller ungdomsbrott. Rekommendationen torde kunna få betydelse för de många stater som fn överväger att inkorporera medling i brottmålsprocessen.

"Den multidisciplinära gruppen mot korruption" (The Multidisciplinary Group on Corruption, GMC) sattes upp efter ett beslut av Ministerkommitten 1994 som en direkt följd av ett justitieministermöte på Malta samma år. GMC spänner över straffrätten, civilrätten och förvaltningsrätten, därav, multidisciplinär. GMC har utarbetat ett handlingsprogram som torde täcka de flesta aspekter av den internationella kampen mot korruption. Detta antogs av Ministerkommitten i november 1996. Programmet skall implementeras av GMC före utgången av år 2000. Som nämnts ovan enades Europarådets toppmöte 1997 om att intensifiera arbetet mot korruption, och som en följd därav antog Ministerkommitten "20 vägledande principer" (Twenty Guiding Principles, Res(97)24) mot korruption. Ministerkomiteen har också antagit en Resolution (98)7 om att sätta upp en mekanism – en kommission mot korruption – för övervakningen av dessa principer, "Greco" (Groupe d'Etats contre corruption). "Greco" skall bl.a. övervaka implementeringen av straffrättskonvention mot korruption (Criminal Law Convention on Corruption) vilken beskrivits ovan.

Expertkommitten "för funktionen av europeiska straffrättskonventioner" (on the Operation of European Conventions in the Penal Field) sysslar med att modernisera och anpassa redan existerande konventioner inom straffrätten. Teknisk utveckling och andra förändringar i medlemsstaterna är ofta orsak till detta arbete, liksom det faktum att många nya medlemsstater från Central- och Östeuropa, med delvis andra förhållanden än de gamla medlemsstaterna, nu alltmer börjar tillträda dessa konventioner. Så har ett tilläggsprotokoll till konventionen om överförande av dömda personer (additional protocol to the Convention on the Transfer of Sentenced Persons) tillkommit 1997 (European Treaty Series, ETS/167). Fn arbetar kommittén med ett andra tilläggsprotokoll till den europeiska konventionen om ömsesidig assistans avseende straffrättsfrågor (second additional protocol to the European Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters).

Specialistgruppen för "Trends in crime and criminal justice: statistics and other quantitative data", som höll ett första möte under 1997, har till uppgift att sammanställa ett kompendium med brottsstatistik från alla medlemsstater. Detta

arbete bygger på en tidigare av gruppen utvecklade modell för brottsstatistik (draft Model of the European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics) vilken skall få sin slutliga utformning. Gruppen ämnar också utveckla en europeisk databas för brottsstatistik.

“Den stående Kommittén (rådet) för samarbete inom frågor rörande kriminalpolitik/kriminalvård” (Council for Penological Co-operation), driver för närvarande frågor rörande överbelagda fängelser, vilket är ett växande problem i många medlemsstater (särskilt i Central- och Östeuropa). En utförlig rapport om detta kommer under 1998/99. Vidare skall kommittén insamla kriminalvårdsstatistik, ge ut tidskriften “the Penological Information Bulletin”, förbereda de numera nästan årliga konferenserna för Europas alla generaldirektörer för kriminal/fångvården, etc. En översyn av det pågående samarbetet med de nya medlemsstaterna i Central- och Östeuropa inom kriminalvårdsfrågor står också på dagordningen.

En ny expertkommitte “om implementering av Rekommendationen R(92)16 avseende samhällstjänst (European Rules on community sanctions and measures) påbörjade sitt arbete under 1997 med att samla in fakta från medlemsstaterna om hur denna typ av brottspåföljd – och därmed rekommendationen – tillämpas i verkligheten. Resultatet kommer att tas in i en rapport som förväntas främja användningen av samhällstjänst i medlemsstaterna.

Expertkommittén “om åklagarväsendets roll i en rättsstat” (the Role of the Public Prosecution in the Criminal Justice System) är i färd med att utarbeta en rekommendation avseende allmänne åklagarens roll och ställning inom rättsapparaten såväl som förhållande till samhällets verkställande makt (regering). Denna kommitte är en typisk “avknoppning” från samarbetet med Central- och Östeuropa, där åklagaren (prokuraturen) har en mycket stark ställning, i vissa fall till och med överställd domstolens, vilken är direkt oförenlig med de demokratiska rättsprinciperna i Västeuropa. Rekommendationen kommer att bli en behövlig modell främst i Central- och Östeuropa.

Expertkommittén om brottslighet i “Cyber Space” (Crime in Cyber Space) skall utreda brottslighet som har blivit möjlig genom snabbt växande elektroniska informationsmöjligheter och därmed också telekommunikationsmöjligheter – eller med andra ord internet. Som exempel på brott kan nämnas illegala penningtransaktioner, erbjudande av förbjuden verksamhet, kränkning av copyright eller verksamhet som är kränkande för mänsklig värdighet. Kommittén har till uppgift att utreda hur sådant utnyttjande kan kriminaliseras, vilken jurisdiktion som är tillämplig vid verksamheter över de nationella gränserna osv. Syftet är att upprätta ett för staterna bindande instrument, en konvention, som senare kan kompletteras med en eller flera rekommendationer.

Expertkommittén “om straffrättsliga och kriminologiska aspekter på organiserad brottslighet” (Criminal Law and Criminological Aspects of Organised Crime) tillsattes 1997 för att utarbeta en rapport, som en uppföljning till Rekommendationen R(96)8 (beskriven ovan), om organiserad brottslighet; definitioner och preventiva åtgärder etc.

Det kan också nämnas att en arbetskommitte (Evaluation of Anti-Money Laundering Measures) för att utvärdera åtgärder mot "penningtvätt" har tillsatts för 21 medlemsstater (mestadels Central- och Östeuropa) vilka inte ingår i ett redan befintligt sådant system (Financial Action Task Force, FATF). Arbetet baserar sig på de sk 40 rekommendationerna av FATF och befintliga internationella instrument mot penningtvätt (inom FN, EU och Europarådet) och syftar till att etablera effektiva system mot penningtvätt i dessa medlemsstater, genom ömsesidig utvärdering av de nationella systemen. Eftersom penningtvätt är ett globalt problem, är ett stort antal internationella organisationer företrädare i denna kommitte.

En ny kommitte avseende "polisetik och andra polisfrågor" (Police ethics and Problems of Policing) påbörjade sitt arbete i december 1998. Upprättandet av denna kommitte har föranletts av att Europarådet inom ramen för sitt arbete i Central- och Östeuropa (se nedan) avseende polisetik rekommenderats att fortsätta detta arbete med alla medlemsstater och kan ses som ett sätt att understryka vikten av att behandla polisfrågor inom det straffrättsliga samarbetet. Få internationella instrument avseende polisen existerar och polisetik är fortfarande ett mycket aktuellt ämne i Europa. Kommittén skall studera polisens roll i en rättsstat, kontrollen av polisen, liksom dess interna etikregler. Kommitténs arbete förväntas leda till en rekommendation eller en rapport som kan få stor betydelse i medlemsstaterna.

En annan ny kommitte (med anknytning till den om polisetik) "om brottsförebyggande samverkan" (Partnership in Crime Prevention) kommer att påbörja sitt arbete efter 1998. Denna kommitte har till uppgift att studera samverkan mellan polis, lokala myndigheter, frivilliggrupper (brottsofferorganisationer, ungdomsgrupper etc), frivårdsmyndigheter, företag mm som i många länder är välutvecklad. Syftet är att samla och analysera den erfarenhet som byggts upp inom detta område. Det kan noteras att bl a Danmark, Finland, Norge och Sverige kommer att bli representerade i denna kommitte.

3. ASSISTANS OCH SAMARBETE MED DE NYA DEMOKRATIERNA I CENTRAL- OCH ÖSTEUROPA

Kort tid efter Berlinmurens fall 1989 var Europarådet berett att hjälpa Europas nya demokratier med reformer under parollen pluralistisk demokrati, rättssäkerhet (rule of law) och skyddet av de mänskliga rättigheterna. Den juridiska avdelningens samlade kunskaper inom straffrättsområdet kom väl till pass och på ett tidigt stadium började allt fler kontakter knytas med staterna i Central- och Östeuropa. Europarådet skapade en särskild budget för detta arbete, vilket huvudsakligen kom att implementeras genom två program, "Demosthenes" ("Demodroit") och "Themis". Den straffrättsliga delen av Demosthenes (1990) syftar huvudsakligen till att förändra grundläggande lagstiftning, dvs strafflagar, straffprocesslagar, straffverkställighetslagar, men kan också avse vilken annan lagstiftning som helst inom straffrätten. För att hjälpa till med implementeringen av nya demokratiska principer och lagar inom statsförvaltningarna i dessa stater, skapades Themis planen (1992), vilken ursprungligen indelades i olika projekt avseende; 1) polis, 2) åklagare

(prokuratura), 3) domare, 4) fängelseadministrationer och 5) justitieministerier (vilka knappast existerade i kommunistisamhällena).

Vidare har särskilda samarbetsprogram mellan Europarådet och EU avseende vissa central- och östeuropeiska länder med särskilt stort behov av assistans etablerats. Dessa ("Joint Programmes") spänner över alla juridikens discipliner.

Syftet med alla dessa program har varit – och är alltjämt – att stödja de central- och östeuropeiska staterna i deras demokratiseringsprocess för att de skall nå en sådan nivå att de kan vinna inträde i Europarådet. De flesta ansökarländerna har nu upptagits som medlemsländer, men som detta är en politisk process, betyder det inte alltid att länderna uppfyller alla Europarådets kriterier för medlemskap. Därför fortsätter behovet av dialog och assistans inom detta område även efter medlemskap. Från och med 1999 är dessa program tillgängliga för alla medlemsstater som anser sig ha behov därav.

Det är intressant att i detta sammanhang se att många "östaktiviteter" utvecklats till mellanstatliga ordinarie kommittearbeten. Så har till exempel kommittén för att utveckla "åklagarprinciper" tillkommit (se ovan) liksom Rekommendationen (R(94)12) om domarrollen. Ytterligare ett exempel är den ovan beskrivna kommittén avseende polisetik.

Ett exempel på ett väl fungerande "östprojekt" inom kriminalvården går under namnet "the Nord-Balt Prison Project". De nordiska staterna (utom Island), har genom sina fängelseadministrationer, i mycket nära samarbete med de tre baltiska staterna utvecklat ett biståndsprogram för denna region vilket koordineras av Europarådet genom en särskild styrgrupp. Denna består av internationella experter och en representant från vart och ett av de sju deltagande staterna och möts två gånger per år för att dra upp riktlinjer för arbetet. Basen för verksamheten utgörs av rapporter (assessments) av förhållandena i alla de baltiska fängelserna. Dessa har tillkommit efter omfattande "inspektioner" av internationella fängelseexperter, på inbjudan av Estland, Lettland och Litauen. Rapporterna innehåller rekommendationer för förändringar vilka baserar sig på de Europeiska fängelsereglerna (European Prison Rules). Bland de aktiviteter som utförts inom "Nord-Balt gruppen" kan nämnas utbildning av personal avseende de "Europeiska fängelsereglerna", bistånd till uppsättandet av ett personalutbildningscenter i Lettland och snart ett i Litauen (genom kriminalvårdsstyrelsen i Sverige), kartläggning av den svåra hälsosituationen i alla de baltiska fängelserna med rekommendationer för förändring, konferens om kriminalpolitik, särskilt avseende fängelsepopulationer och överbeläggning, för riksdagsledamöter från Baltikum och Norden (Stockholm, 1997), konferens om ny- och ombyggnad av fängelser i Baltikum (Helsingfors, 1998) och konferens om arbete/utbildning för intagna (Oslo, 1998) bara för att nämna några. Ett annat projekt inom Nord-Balt Gruppen är upprättandet av "tvillinganstalter" mellan Norden och Baltikum. Detta ger ett "nära samarbete" genom vilket ett stort antal andra aktiviteter har genomförts av de nordiska staterna på bilateral basis (främst utbildning och materielbistånd). Vitsen med Europarådets inblandning är att aktiviteterna koordineras samtidigt som expertis från andra europe-

iska stater kan tas in vid behov. Återbesök, senast i Estland, visar att de synnerligen dåliga förhållandena förbättras, men framförallt att det idag finns en större förståelse för en human fängsvård/kriminalvård, vilket är en förutsättning för en nödvändig omvandling av vidriga arbetsläger till moderna fängelser. De nordiska staterna har visat stort intresse för detta projekt och bidrar frikostigt, såväl ekonomiskt som med expertis.

“Nord-Balt gruppens” arbetsmetoder har överförts till andra fängelseprojekt under Europarådet, t ex för reformarbetet i Albanien, Moldavien, Ryssland och Ukraina. Det kan också nämnas att Europarådet även driver ett separat projekt med “tvillinganstaltsversamhet” inom fängsvården mellan flera fd Sovjetrepubliker och västeuropeiska stater.

4. AVSLUTNING

Europarådet kom till som en följd av andra världskrigets nazistiska/fascistiska övertoner med ett mänskligt förtryck och lidande som världen aldrig tidigare skådat. Dess roll som de mänskliga rättigheternas främsta fanbärare i Europa har sedan dess fostrat Västeuropa, främst genom den Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna, men också genom hundratals andra konventioner och rekommendationer, som kan kallas “det gemensamt uppnådda”.

I och med kommunismens fall i Östeuropa och dessa länders strävan bort från diktatur till demokrati och rättsstat fick Europarådet förnyad betydelse genom att bygga projekt på “det gemensamt uppnådda” och därigenom bidra till förändring. Det arbetet har också givit impulser tillbaka om vikten av de grundläggande värderingarna i en rättsstat vilka fortfarande har aktualitet i debatten i Västeuropa. Detta har revitaliserat organisationen och bidrar till dess framtida inriktning. Den första fasen i den process för utvidgning av Europarådet som skett sedan Berlinmurens fall är nu i stort sett över och med sina 40 medlemsstater representerande hela kontinenten, utreder organisationen – som 1999 fyller 50 år – sin roll i ett nytt demokratiskt Europa på 2000-talet.

Adress: Björn Janson
 Council of Europe
 Directorate of Legal Affairs
 Division of Crime Problems
 F-670 75 Strasbourg Cedex
 E-post: bjorn.janson@coe.fr
 Europarådet finns på internet:
 www.coe.fr

Noter:

¹ Tidigare krönikor av Hans G. Nilsson, senast 1995, s 142 ff.

² De åsikter som framförs är författarens egna.

DATES OF ACCESSION OF MEMBER STATES
TO THE STATUTE OF THE COUNCIL OF EUROPE*By date*

1. Denmark	3 August 1949
2. Ireland	3 August 1949
3. Italy	3 August 1949
4. Luxembourg	3 August 1949
5. Norway	3 August 1949
6. United Kingdom	3 August 1949
7. Sweden	3 August 1949
8. France	4 August 1949
9. Netherlands	5 August 1949
10. Belgium	8 August 1949
11. Greece	9 August 1949
12. Iceland	7 March 1950
13. Turkey	13 April 1950
14. Germany	13 July 1950
15. Austria	16 April 1956
16. Cyprus	24 May 1961
17. Switzerland	6 May 1963
18. Malta	29 April 1965
19. Portugal	22 September 1976
20. Spain	24 November 1977
21. Liechtenstein	23 November 1978
22. San Marino	16 November 1988
23. Finland	5 May 1989
24. Hungary	6 November 1990
25. Poland	26 November 1991
26. Bulgaria	7 May 1992
27. Estonia	14 May 1993
28. Lithuania	14 May 1993
29. Slovenia	14 May 1993
30. Czech Republic	30 June 1993
31. Slovak Republic	30 June 1993
32. Romania	7 October 1993
33. Andorra	10 November 1994
34. Latvia	10 February 1995
35. Moldova	13 July 1995
36. Albania	13 July 1995
37. Ukraine	9 November 1995
38. "The former Yugoslav Republic of Macedonia"	9 November 1995
39. Russian Federation	28 February 1996
40. Croatia	6 November 1996